

DEBRECZEN

POLITIKAI, TARSADALMI és KOZGAZDASZATI HIRLAP.

A debreczeni és vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Hirdetési díj:
Négy hasábol poszt sorát 5 kr.
Nagyobb terjedelmű s többször
hirdetésektől alkut enged a leg-
alább 6 hó 5 kr ért. vételnek fel.
Helyesdíj minden külföldi ki-
adásért 30 kr.

„Nyitár”-ben megjelenő külső-
menny minden poszt sora 30 kr.

Hirdetéseket felvételre a kiadó
hivatalban, KUTASI I. könyv-
nyomdájában, valamint ZIÖHER-
MAN H. könyv. iróházában is,
Név nélkül vagy bérmentetlenül
beküldött kéziratok nem vétel-
nek figyelmbe.

Kéziratok visszaküldésének
adatnak.

nyugalmazottak-
oknak!

en vagyunk, hogy kitűnő gyar-
matjuk és körünk e tekintetben
k azonnal becsértették, vagy a
ságunkat. Portomentsen, után-

1.90 o. 6
2.50
3.50
1.15
1.70
5.60
3.85
3.85
2.35
4. ft.

idény-inyencsések.
prima Matjes-hering.
ördöska 30 drb 1.90 o. 6.
25 " 2.55 " " "
12 " 1.90 " " "

Hamburg.

50. szám.

EGYZÉKE

V Á N gőzmalom
esztményeinek.
ját raktárában.

ausztriai értékben
és engedelmény nélkül
és fizetés mellett.
akkal együtt.

100 kilo	17.40
nagy és apró szemű	16.40
közepeszerű	16.80
16.40	
16.40	
13.80	
15.20	
14.60	
14.40	
14.60	
13.80	
12	
12	
9	
7	
4.40	
4	
4.20	
3.80	
9.20	
8.80	
100 kl.	
60 krral drágább	
1886. aug. 22	
teljsuly	
nyelnek véve:	
50	
75	

KITÜNTETÉS
SZÉKES-
FEHÉRVÁR
ezüstdíj 1879.

DISZOKLEVÉL
1871-ben.

A forrongó Balkán.

(r. e.) Tegnap számunk távirati rovata már közölte azon eseményeket, a melyekről a Balkán tartományok színjátékának szemléltetője elmondhatja, hogy azok várhatóan, kinosak, de — tekintve, hogy a Balkán-sakk-táblán éppen a legfurfangosabb diplomacia játszik — éppen nem meglepők.

Valaminek kell történnie Bulgáriában, ez volt mindenkinek a meggyőződése, tekintve egyrészt azon érdekeket, a melyeket a legújabb események, a Battenberg Sándor herceg által jelenetezett csínyesánnak folyamánai képezték, másrészt azt, hogy a gasteini fejedelmi találkozóknak meg volt valami sajtósága, hogy úgy mondják — esemény-terhes jellege!

A ma előttünk fekvő értesülések igen hézagosak. Annyi tény, hogy a bulgáriai orosz párt, ennek élén Karavelowal és Zankoffal, Viddinben, vagy némely táviratok szerint magában a bolgár fővárosban, Szófiában elfogták, detronizálták és így a ravasz armány terén ejtették meg I. Sándort mostanáig az egyesült Bulgária és Keletrómélia fejedelmét, ki a harcok mezején orosz-lánként küzdött és legyőzhetetlen vala. Egyelőre regensséget alkottak a fejedelemségből. Tények látszik továbbá, hogy Viddinben egy hajó, valószínűleg az osztrák Lloyd-társulatnak egy Galacz és Braila közt közlekedő hajója tartatott készen, hogy őt, mint tudni még miként, mint menekültöt, vagy mint foglyot, Turn-Szeverinbe szállítsa. Románia fejedelme pedig — éppen mint Battenberg — nem áll távol a Hohenzollernektől. Hol van a perczben Sándor fejedeleme, mennyiben van az orosz államcsinyhez köze Szerbiának, mely állam fegyverkezési híreiről olvastunk még tegnap is, arról még mit sem szólnak a világá bocsátott hírek. Abból, hogy a Bulgáriából kiinduló táviratok, levelek elkövetkeztek, sőt még az utazók is visszatartattak, az következik, hogy a csodák ama világában még számos oly, részint már bekövetkezett, részint rövid időn bekövetkezendő esemény és részlet vár reánk, a mely világosabbá teendí a politikai helyzetet.

Legtöbb világosságban ohajtanók részeltetni kívánt azon kérdést, hogy mi vár Európára: béke-e, vagy háború? Hogyha ez utóbbi, akkor mely államok állanak egymással szemben? Orosz-Francia-és Törökország mint szövetségesek egyrészt, és a mi inkább hibetetlen, mint nem Anglia másrészt? Hát a három császári szövetség létezik még? Ha megszűnt, akkor monarchiák és Németország szintén Oroszország ellen szállanak sikkra? Ha pedig a hármas szövetség még nem tartozik a hulló csillagok országába, akkor talán a gasteini találkozó készítette elő a legújabb rázkódást?

Ezen esetben — és e perczben így tartjuk a legvalószínűbbnek — az orosz kéz még nem zuzta össze Europa békéjét. Akár Oroszország, akár — ez által segítve — Törökország vonuljon be a háborgó országba, Ausztria és Magyarország kárpótlást találhat, talán Bosznia és Hercegovina annexiójában, vagy továbbá, Szaloniki felé terjedő occupációban és így a két legérdekesebb várományosnak legalább egyelőre, nem volna egymással elintézni valója, Oroszország eljárását pedig ezen esetben tekinthetnők egyszerűen a berlini szerződés helyreállítását célzó húzásnak.

De ha a Viddinben vagy Szófiában végbement színjáték egy vérengző jelenetben gazdag dráma első felvonása volna és a hatalmak úgyi egymás ellen fordulnának, akkor világháború küszöbén állunk s szégyen hazánk, a viharos tenger tükrére kilökött sarka, tehetetlenül várja, hogy a felzúdult szélvésznek merre, hová lökik!

Külföldi hírek. A király szombaton d. u. elutazott Gasteintól, egyenesen Bécsbe. — Vilmos császár e hó 20-án Potsdamból Berlinbe érkezett. — Anglia és a Balkán kérdés. — A Saint-James Gazette azt ajánlja, hogy Angolország a Balkán kérdésben a többi hatalom politikájához csatlakozzék, hogy ez uton minden nyugtalanításnak és béke megzavarásának eleje vehessék. — Az orosz kormány kommuniké tett közlé, melyben kijelenti hogy Oroszországnak a többi hatalmakhoz való viszonya az év folyamán nem változott. Orosz francia barát ság. Deroulde Pál, a francia hazafias ligának elnöke, Oroszországban azon fáradozik, hogy megkösse az orosz-francia barátságot.

A bolgár államcsiny.
Sándor fejedelmet, kit miniszterei a tróntól megfosztották és elzárták, a európai hatalmak is feláldozták.
A bolgár államcsinyt előre tudták Berlinben, Bécsben, Pétervárt, Konstantinápolyban; Oroszország volt a kezdeményező, a többi itt emittet hatalom pedig ebbe beenyugodott. Ugy látszik, csak Londonban nem tudtak előre a dolgot, vagy ha tudták, az angol kormány is beletárdótt; különben is mindenki előtt világos, hogy Anglia az ügyekben nem számít, az angol kormány semmi körülmény között sem vállalkozik a háborúra.

Az egész államcsinyben a bolgár nyomorult szerepet játszik. Máris negyülesék helyeslik az orozva tamadott összeesküvők művét s a nép, melyet Sándor fejedeleme győzelemről-győzelemre vezetett, most a fejedeleme detronizációján ujong. Ezt a hős fejedelmet valóban nem érdemelte meg Bulgária.

Újabb táviratok:
Berlin, aug. 22. A Post a bolgár fejedelmé letételére vonatkozólag a következőket írja: „Az első hatást, melyet e hír reánk gyakorolt, csak azokkal a szavakkal esetelhetjük, hogy a váratlanul beközött esemény megdölyt hozza magával annak a helyzetnek, mely napról napra mind veszélyesebb jelleget öltött. Sándor fejedeleme, az egykori orosz jelölt, tudta nélkül angol érdekek képviselőjéé vált, mely érdekeknek nem a fejedeleme trónján való megtartása volt a céljuk, hanem arra irányultak, hogy Bulgária civakodás tárgyat képezze Oroszország és Ausztria-Magyarország közt, azon reményben, hogy az osztrák-magyar orosz párviadal a kelet kérdést meg fogja oldani, a nélkül, hogy az angoloknak akár vér-, akár pénzadózatot kellene hozniok.

Az események immár a szándékot teljesen meggyőztették. Angolország a Balkán-félszigetet illető tényleges politikai egyelőre távol fogja magát tartani; s e körülményben a helyzet békés jelenségét ismerjük föl, mert hogy Ausztria-Magyarország és Oroszország azzat, vajjon most ki lesz Bulgária fejedelme, nem felelnek egymásra rohanni, azért Bismarck miközébe kezeskedik, mely sohasem volt észrevehetőbb, mint a múlt hetek folyamán.

Törökországot illetőleg feltételezhetjük, hogy a letételtük már előbb bírta s a súlyos utasítások, melyeket a török meghatalmazottak a ruméiai státu organique atvizsgálása alkalmából kaptak, arra engednek következtetni, hogy a porta nem volt hajlandó segédkezet nyújtani Sándor fejedelmének. A helyzet tehát akként magyarázható, hogy Angolország belügyeivel van elfoglalva, hogy Törökországnak sem ereje, sem szándéka Oroszország ellen háborút indítani és hogy a három császár közti egyetértés világosabbban, mint valaha fölismerhető. Ily viszonyok közt aggodalom nélkül néhetjük, vajjon Aleko pasa, Krestovit Gábor vagy valamelyik európai hercegecske les-e a fejedeleme. A sokszor idézett pomerániai gránátos csontjait nem fenyegeti veszély.

Konstantinápoly, aug. 23. A porta kóriratot intézett Törökország külföldön levő képviselőihez, melyben tudatja velük a szófiái eseményeket és megbizzza őket, hogy puhatolják ki, mily benyomást tett és mily véleményeket keltett a hatalmaknál a váratlan esemény.

Bécs, aug. 23. A Politische Korrespondenz-nek Bukarestből Sándor fejedeleme letétele vonatkozólag a következőket jelentik: E hó 21-én reggel a fejedelmi palotát nagy néptömeg és csapatok vették körül, a fejedeleme letételt követelve. Erre a letételt tényleg ki is hirdették. A kormányzatot Karavelov, Zankov, Grekov, Buronov, Radoslavov Grúv és a hadügyminiszterből álló bizottság vette át. Ruzscsukban és Szófiában nagy népgyűlések tartatták, melyek helyeselték a történeteket.

Bukarest, aug. 23. A bolgár ideiglenes kormány kiáltványt bocsátott ki, melyben kifejti, hogy Sándor fejedeleme nagy szolgálatokat tett ugyan a harczterén Bulgáriának, de a politikában nagyon is kevés tekintettel volt Bulgáriának, mint szlav államnak helyzetére és Oroszországgal való jó viszonyára, minél fogva letételt szükségesé vált.

Sándor fejedelmét Lom-Palánkában tartják fogva. Hir szerint legközelebről szabadon bocsátják és átvizzik a határon.
London, aug. 23. Valamennyi reggeli lap a bulgáriai eseményeket tárgyalja. A „Times” azt írja, hogy teljesebb siker nem lehet. Nyomon követve a nemzetközi szerződések ellen elkövetett sérelmet, Oroszország hatalmának és szivósságának ez újabb jele, e figyelmeztetés, mely kivétel nélkül mindenkinek szól, hogy ne daczoljunk a cszárral, ha végtetes következményeket nem akarnak előidézni, mely erkölcsi benyomást kell, hogy tegyen.

Ha a bolgár fejedeleme bukása kinagasló diadala az orosz diplomáciának, úgy, ha csak kisebb mérvben is, de kudarc az angol diplomáciára nézve. A Times azt hiszi, hogy a fejedeleme letétele Németország és Ausztria Magyarország elnevezésével történt. Ha ez csakugyan így van, úgy feltehető, hogy Oroszország egyelőre megelégszik Sándor fejedeleme letételével és nem fog kísérletet tenni, hogy messzebb menő változást idézzen elő a Törökország és a háberes államai szót fonnáló viszonyban.

A Standard ezt írja: Salisbury kormányának nem fogja emulászni, hogy az eseményeket úgy befolyásolja, hogy Angolország becsülete és biztonsága megóvassék. Oroszország eljárása megsértése az európai status quo-nak és komoly megzavarása a Balkán-félszigeten fonnáló hatalmi egyensúlynak. Bismarck hg a berlini szerződés ore, az ő becsülete megköveteli, hogy ügyeljen arra, hogy a nevezett szövödést egy uralomra vágyó, elszakodott szövödés akarata semmissé ne tegye.

A Morning Post oda nyilatkozik, hogy Sándor bolgár fejedeleme előszokott letétele, oly röviddel a berlini szerződés Batumra vonatkozó cikkének megsemmisítése után, Oroszország szünetlen tevékenységére mutat, mely komoly figyelmet érdemel Nagy-Britannia és a többi hatalmak részéről, kiknek érdekében áll az európai béke fontartása.

A Daily News azt véi, hogy Oroszország e tettének nagyon komoly hatása lenend. Oroszország intervenciója teljesen indokolatlan és megbocsátatlan.

Németek és a rendelkezési alap.

Az a botrányos, semmi által sem indokolt gorombaság, mivel München és Berlin városok visszautasították Budapest meghívását a Buda városnak visszahódítása emlékére rendezendő ünnepekre, csak nagy feltűnést, de nem nagy rezzenést keltett hazánkban.

Mi a németek sohasem szerették és nem aspirálunk a németek szeretetére. Ausztria-Magyarország ugyan Németországgal szoros politikai szövetségben áll, de e szövetség forrása nem a rokonszenv, hanem az, amiből minden egészséges, tartósságot ígérő politikai szövetség ered: az érdekeközösség. Magyarország komoly emberei teljes érteke szerint méltányolják e szövetség becsét és ahoz minden hátsó gondolat nélkül járulnak. Abból azonban nem következik a németeszeret.

Miért nem szeretik mi a németet? Teljesen ismerjük a német tudományosság kiücsét, elismerjük nemzetköziségi törekvéseit, nemzeti jellemük egyes nemes vonásait. De tudjuk és tapasztaljuk, hogy a német uralom mindenütt a szabadság meglojtásával egyetértő volt. Hazánkban a németek hatama mindig segítségére sietett az osztrák zsrnok-ságnak. Nemcsak hazánkban, mindentűt hasonló szerepet vittek. Olaszország történelmének minden lapján ott van a német elnyomók emléke. Lengyelország felosztását nem be folyás diktálta, sőt az orosz zsrnok hatalom is német emlokön táplálkozott.

Mi azért nem szeretjük a németet, mert szeretjük a szabadságot. Mi sohasem tudunk lemondani a szabadságról semmiért, a németek sohasem becsülték a szabadságot semre; sem a saját szabadságukat, sem a másét. Ne csodálkozzanak tehát a németek azon, ha mi háromszázados tapasztalatok nyomán hidegek vagyunk hozzájuk, míg lelkesülünk a francziákért és a lengyelekért, kik számtalanszor ontották vérüket oly eszmékért, mik keblünkben is elevenek visszhangzanak, mikért mi is tudunk a multban és tudánk a jövőben is ferfiassan meghalni.

A németek sem szeretnek bennünket, egyszerűen azért, mert nem értenek meg. Törökveiseink hidegen hagyják őket, hisz egy

nemzet függetlensége előttük kétes eszme Jaiszavuk volt mindig a vas eroszak és ök azt eltörték, hogy az erőszakos hatalom bilincseit uraik másokra is rárahassák. Az amerikai forradalmat gyölolték, a francia forradalmat, az emberiségért, a legideálisabb humanizmusért támasztott forradalmat fegyverrel megtámadták. Csak a görögökért tudtak egy időben lelkesülni, mert úgy tanulták az iskolákban, úgy olvasták a pergamentöl, mely Faust szavai szerint előttük „az örök kuttó, melyből a boldogságot merítik.” A magyar szabadságot ök lázadásnak nevezték, a magyar hazafiságot most is merényletnek tekintik a német kultúra ellen.

Ezzel az ellenszenvvel, ezzel a feireimeréssel számolunk kell. Aligha fogjuk ézelmüket egyhamar rokonszenvvé átváltoztathatni. De gondoskodnunk kell leginkább arról, hogy lelkiismeretlen bujtogatók ne igathassák föl ellenünk azon nagy és mivel nemzetet hazugságokkal.

Az erdélyi százok egy évtized óta rendszeresen izgatnak ellenünk Németországban. Izgatásuk nélkülölzi teljessen a józot állapot. Elvezik a szabadságot a magyarrai egyelőben. De nekik nem szabadság kell, hanem szabadságok, ök elavultprivilegiumokat akarnak fenntartani, amik a magyar állam egységével összeférhetlenek.

A kormány büdös közönyei nézi az izgatásokat egy évtized óta. Pedig módjában áll volna a sajtó urján a külföldön folytatott izgatást ellensúlyozni. De Tisza Kálmán nem érü a sajtót, nem becsüli kellően és ezért nem is tudja használni.

Kezében van évenként 200,000 forint rendelkezési alap. Mire költ? Oly lapok fenntartására, mik itthon istenitiek, magasztalják. De erre is csak részben. Leginkább elpusztult, könnyelmű és tekozó pártbívei segélyezésére fordítja. Pedig nem az a rendeltetése. A rendelkezési alap arra való, hogy oly nemzeti érdekek támogatására fordítsassék, miket nyilvánosan elszámolni nem lehet. Ily nemzeti érdekek a külföldi sajtó helyes irányú információja. Ha a kormány erre nézve kötelességét teljesítette volna, a német közvéleményt a százok ennyire félre nem vezethették volna.

Az országgyűlés kötelessége lesz a kormányt ezért felelősségre vonni és oda hatni, hogy a rendelkezési alap valódi rendeltetési céljának visszaadassék. A külföldi és kívüli a német sajtó oszlathatja el azokat a rágalimat, miket galád módon terjesztett a hazafiatlan százok agitációja.

Fürdői levél.

Váradi Félix fűrdő, aug. 23.
A fürdői idöszakot én is igénybe veszem e hó elején, a sors akadályozott, hogy azon időben, midőn a debreczeni és n-váradí ifjak csokjassája lelkesitöleg harsogott a Félix fürdő árnyas lombjai alatt, nem lehettem látója e két szép magyar város ifjai testveri ölekezésének, csak híret hallám az ott maradt fűrdővendégeköl, és olvasám a lapok oldalairól. — E két derék város, s ennek hú magyar népe versenyeztek örökké egymással nemesen, tövözitöleg a haza szeretetében, a tudomány, műveltség, ipar, kereskedelem előmozdításában, legyen egy testvér e két város háború, békeben; csendben legyenek világító lámpák hazánk szent földén.

No de majd eltérök a tárgytól, melynek érdekében tollat vettem kezembe.
Lapjaink sokat írnak, közölnék fűrdőhelyiségeinkről, erröl az áldott Félixkröl pedig ez évben sem olvastam lapjainkban csak pár sornyi tudótást is. Hogy Biharországban, — mint írják — fekszik, hiszen ez általános ismeretes A tények mutatják, szép jövendöje fog lenni e fűrdőhelynek. Nagyszé ü építkezések fognak lenni, áldozat hozatik a kényelemnek. A jászói konvent, mely birtokosa e fűrdőhelyiségnek, felterjesztésére engedélyt nyert a legfelsöbbl helyről 100 ezer forintot meghaladó költsékesre is. Es már a nyár végén mint értesítettém, munkába vétetik az építke, zés, az átalakítás nagy müve. Nagy előnye e fűrdőhelyiségnek az új ártézi kút. A múlt évek októberében kezdetett itt a híres Zsigmondi utmutatása után egy ártézi kut furatása; 48 méter mélységböl öbzöli a forró vizet éjjel és nappal szakadatlanul nagy zúgással, mely a Peczefolyamba ömlik. A víz oly forró, hogy a forrástól 100 önyí távolra is meleg vízben lehet fürdeni. A fűrdő-medenczék a fűrdések után, minden este friss vízzel eresztetnek tele, hogy a másnapi fűrdésre hév vize használható lehessen. Földalatti csövek vezetetik a víz a 3 fűrdő medenczébe. Ivásra használtatik melegen, megháivé pedig igen jó iható vi.

Hogy bizonyos betegségekben szerfeletti gyógyító hatással bír, számtalan ölok bizonyítják. Töbök közöl egy példa. Feltűnt előttem

egy derék szál ember e meleg időben is bundában. Szóba ereszkedvén vele, monda, keze-fejei összezugorodva voltak, karjait mozgatni nem tudta, most tessék nézni, karjaimat fel-emelni, leeresztetni, ujaimat összeszorítani és kinyitni képes vagyok, még néhány napig itt leszek, hogy tökéletesen meggyógyuljak. Ez izmos ember békés gyulai vala.

Százados erdő környézi a ferdőhelyiséget, melynek terebély fái, fűfővényei balszamos illatot lehelnek. — A lejtős hegy tövében van egy kut a legjobb ivó vízzel. — Jó levegő, jó víz eltétlő gyógyszerei a szenvedőnek.

Neven e furdó szép jövőjét a belényesi vasút, melynek állomása van itt közel a furdónak.

Sok áldása van itt felhalmozva az áldott természetnek, melyet könnyen lehet egyszerű szeppé a művészeti rendezés, alakítás.

Szép számu látogatói voltak e furdónak e furdói időkben mit talán emelt az is, hogy a Szentáslói furdóforrása oly keves vizet adott, mi a furdást lehetnéne tette. Ezt halottam azoktól, kik onnan ide költöztek által a Felekzde.

Emeli, fentartja a furdó jó hírét a bérőnő Hoffman Sámuelné asszony, ki a legjobb tézta, fiom izlésű tepszerekkel bömer-tekben tartja el vendégeit jutányos áron. Minden vendégtől dícsérettel nyilatkozott a megelégedés e részben. A kiszolgáltatás gyors az étezőkötök tiszták, a felszolgáló személyzet szére-ny, figyelmes, gondos a vendégek irányában. — Vannak sok szegény nyomorultak, kik fizetes nélkül nyernek a nemes szívű Hoffmanné asszonytól furdói engedélyt, élelmi segélyben is részesítettek.

E furdó már a római világban is ismeretes volt, innen nyerhette a Felix latin szóból a nevet is, — mely szó magyarul "boldogító."

Adjá istenünk, hogy boldogító forrása soha is ki ne apadjon, hogy boldogítsa a szenvedőket és nyomorultakat.

Eölegesen most ennny rövid ismeretsé- gül az áldott Felix-ről.

K. Hajdu Lajos.

Alapítvány zsidó kézben.

E cím alatt írja a "Fügő": A Srbska Matica részere ama 6300 forintos alapítványt Tókóly Szabás tette, átadva azon két rendbeli obligációt, mely 1813. június hó 10 és illetve 1819. június 23-kan keltezte neh. Tihanyi Tamás teemesi gróf adósságáról szólott, kiknek ezen összeg összes birtokaira be lett táblázva. 1868-ig a Tihanyi család részéről a kamatok pontosan fizettek, mely évben a Tihanyi Ferencz ur hagyatéka felett a család megosztván, az ezen tartozás főjelzálogbiztosítékai szolgáló sjanmtegy 200 ezer forint értékét képviselő monostor-pályii uradalom az egyik leszármazó örökös Tihanyi Gyúára szállván, az osztályievel szert- rő vallata magára a Srbska Matica féle kö- vetelést is. Következé éyben azonban már Weisz Salamon és Dávid balassa-gyarmati la- kosok vették meg a birtokot 130 ezer frtert s az első helyen bekebelezve levo Srbska Ma- tica féle 6300 frt és járuléki iránti kötele- zetséget is teljesen ok vállalták el, amit azon- ban egyáltalában nem teljesítettek, mert a 6

százalekos kamatok 1686. július 1-6 napja óta fizetetlenek.

A történeti rész eddig tárgyilagossá- sággal előadva még nem volua annyira meg- lepő, mert hiszen hozzá vagyunk szokrá, hogy ahol kormány gazdálkodás van, ott a hanyag- ság rendes dolog, s ahol zsidó az adós, ott a fizetés húzás halasztása művészetig fokoztatik. De az már aztán minden tisztességet nélkülöző eljárás, a mit a magyar kormány illetőleg a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterum — ez ügyben éppen az on lapjában felemlített magyar ur családtagokkal — valóságban pedig két urhölgygyel szemben elkövetett.

A Tihanyi vagyonok felosztása után a fentebb emített m. pályii birtokon kívül a Srbska Matica 6300 frt követelésre biztosítá- sául mellékjelzálogilag lekötve maradtak a többi kisebb osztályrészek, így T—y-ne és N—y-ne nógárdmegei tesületyes urhölgyek biharmegyei birtokai is. És bár az egyenes adós Weisz testvérek kötelesek lettek volna a tóket visszafizetni s az által egy a saját, mint a többi Tihanyi örökösök birtokait is a teher- től felszabadítani, nem csak ezt nem tették. de 1868. július 1 óta egy krajczár kamatot sem fizettek, úgy hogy már e czímen 6804 frt a hátralek, ha pedig a kamatok kamatait is vesszük, úgy az egész követelés 15 ezer frt körül lehet. Hasztalan lettek a Weiszok a többi osztályosok által sürgetve, hogy fizessék ki ezen különben sem oly nagy összegű tartozást, bizván a Matica, majd a kormány inező köreinek vetkes hanyagságában, ezek fulóket sem mozdították. Ily neizetben a többi osztályos atyafiak vagyonai ezen tartozás által folyvast terhelve vannak, a mi kizamatatlan kárára van mindkét külön-külön és az összeg- nek, mert sem szabad eladás tárgyát nem ké- pezhette, sem pedig jelzálogi biztosítékul nem szolgálhatott egyiknek vagyona sem, a minek az leti szomorú következése, hogy 10—12 év alatt nemcsak a vagyonok állaga jadtul pusztul- tásnak, de a mintegy 30—32 osztályos ro- kontag közül többen már teljesen elpusztultak, nagy kárára az emberi és magyar tarsadalom- nak, de érzékeny veszteséggel magának a magyar államnak, a magyar kincstárnak is. Már 1880-ban átíatta a feutemített két urhölgy, kiknek vagyona a Srbska Matica köve- telése miatt még mindig osztatlanul egy telek- jézőkönyvbé vezeték, hogy nem boldogulva a Weiszokkal magasabb hatáimhoz kell for- dulni.

Igy adatott be folyamodás a vallás- és közoktatási miniszteriumhoz, mint a melynek fenhatósága alá kerül a Srbska Matica fele nevelési alap is. Elenk színekkel eseteiben azon helyzetet, melybe ezen követelésnek birtokaikon bekebelezése miatt jutottak, jelez- tek, hogy annak egyenes adósa a Weisz test- vérek, kiknek m-pályii majd 20,000 frt ér- tékű birtokuk kellő biztosítékot nyujt, kérel- mezték, hogy az ő mellékjelzálogi szolgáló birtokaik bocsátassanak ki az obligobul s adassék ezen srbska maticai teherre nevé az ő költségre adassék törleszi engedély. A kul- tuszminiszteriummal, hosszas halogatás, telek- könyvek arkusokra meő hiteles alakbani költséges bekvánasai után, vegre szóbeli íge- ret adatott egyik miniszteri tanácsos ur által, hogy elintéztetik az ügy; átküldik a közla-

pitványi m. kir. ügyigazgatósághoz vélemény- adás végett, ez leküldi ismét valahová Ujvi- dékre, valamelyik volt jogtanácsoshoz, a mi- ből azt kell következtetnünk, hogy átkozottul jól lehetnek Budapesten a Srbska Matica ala- pitványainak dolgai felől értesülve. Hogy mit véleményezett az ujvidéki jogtanácsos ur, mit határozott a miniszterium — azt voltaképen tudni nem lehet, mert F-né és N-y né urhöl- gyek több ízben beadott kérvényükre a kul- tuszminisztertől egy betű választ nem kaptak, de anyai bizonyos, hogy a budapesti közals- pitványi m. kir. ügyigazgatóság dr. Kardos Samu ügyvéd képviselője által 6274—876. P. sz. a. Weisz Salamon és Dávidot 6400 frt és annak 18 évi kamatai iránt beperelte a d-i törvényszék előtt, de ugyanakkor bepe- relte a 6 év óta használaton folyamodó és ei- nőtézést avagy csak egy betű választ is hiába váró — nem is adós F-y né és N-y né urhöl- gyeket, 30 osztályossal egyetemben. Ez utó- bikat azonban miután kiletüket sem tudják, utólagosan dr. Kardos Sámuel ügyvéd ur a kereset alól felmenteni kérte.

Kérdjük ezeket után, vajjon van-e fogalma a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak az illem legelőmibb szabályai felől, — hogy egy kérvényező felett, legyen az bárki e vilá- gon, kinek folyamodása következtében rájött egy évek óta tözött és palástolgotott büns viszálelre, a helyett, hogy alapos és indok- olt kérvényere érdemleges választ adjon, ki- szolgáltatja a közalpitványi ügyesség esze- lyenek? Van-e a közalpitványi ügy igazgató- ságban egy szemere az igazság és jogérzetnek a midőn kezébe kapja a nevezett urhölgyek folyamodását, a telekkönyvekkel együtt, a mi- dőn látja, hogy az ő vakásága is kellett ahöz, hogy 18 éves kamathátralékot nem vett észre, rendes jogi vélemény helyett brutaliter neki ront a folyamodóknak, egy kalap alá vonja őket a 18 éves kamathátralékos Weiszokkal és utasítja dr. Kardos jogi képviselőjét, hogy kérielhetetlenül beperelje őket mind? Vau-e erről tudomása Trefort Agoston miniszter ur- nak és ha tudomást szerzett, szándékozik-e erélyes kezekkel üstökön markolni az ilyen igazságtalan eljárásokat gyakorló közegeit? R-méjük, hogy igen!

Csodálatos a dologban még az is, hogy egy kath. alapítványhoz nem találnak más ügyvédet városunk kiváló erőiben gazdag ügy- védei között, mint éppen dr. Kardos (Katz) Samu zsidó ügyvédet, a kinek sem k o m o l y s á g a, sem egyéb tulajdonságai nincsenek ily feladatokra!

Helyi hírek.

Kossuth nevenapja. Hazánk nagy fiának nevenapját az országban mindenütt nagy lelkesedéssel ülik meg, s Debreczen polgársága is mindig megünneplelte Lajos napját. Az ünnepély most se maradjon el. Polgártársak! ifjuság! s mindazok, kikben magyarul dobog a szív, kik még fogéko- nyak vagytok a magasabb eszmékre: gyűl- jünk össze ma este a Papp György urnak czegléd-utcza, a «Kis pipá»-hoz czimzett

vendéglőjében, éltsessük ott annak a nevét, kinek személyében megtestesülnek hazánk aspirációi!

Budavár visszafoglalásának kétezázadik évfordulója alkalmából a fővárosban rendező ünnepélyen Debreczen város is képvise- lve lesz. — Ez alkalommal, mint a ha- t ó s á g f e j e, S i m o n f f y I m r e kir. tanácsos és polgármester, Körössi Sándor orsz. képviselő a közgyűlés, Laky Lajos vár. tanácsnok s a Ferencz József rendes tagja a városi tanács képviselőjében fognak e hó végén Budapestre utazni. Váro- sunkból, miut értesülünk, még számosan rá- dulnak fel a szeptember másodikán rendezen- dő ünnepélyre.

Az adóprós. A pénzügyminiszter uta- sította az adófelügyelőket, hogy az adók be- hajtását már a f. aug. hóban egész teljesség- ben és egész erélyvel indítsák meg. El is le- hetünk készülv az adó behajtásoknál a legna- gyobb szigorra.

Egyház. Az ág. ev. egyház tanácsa filést tart holnap, aug. hó 25. délután 5 óra- kor az imateremben. Tárgy: Imaterem s is- kola megnyitása. A főesperes levele.

Debreczen és München. Guzmann Ro- bert ur erélyes és nagy elismerésre méltó fá- radozásai folytán, nem csupán bajor, de álta- lában német származásu polgárok is irták alá a müncheni képviselő testülethez intézett le- velet. Eddig a következők: Guzmann Róbert, Fischer János, Uruk Ferencz, Kietreiber József, Karasmaa Lukács, Pattermann Fe- rencz, Folk Dániel, Máyer Károly Reke Guz- táv, Haselmayer István, Kronauer Gyula, Sou- kop Ferenc Panchános, Rosser Károly, Tatzauer Ferencz, Riess Lipót, Graff József, Huber Antal, Kainrath Antal, Weidner József Stanka János, Schreier József és Füll Antal. A levél holnap tétetik postára.

Népesedés. Az aug. hó 15. tól aug. hó 21-ig terjedő heten született városunkban I. R-formátus: törvényes 12 fiu, 15 leány, tör- vénytelen 3 leány, — együtt 30. Halvaszül- tetett 2 fiu, 1 leány, együtt 3, összesket- tetett 4 pár. II. Evangelikus: 1 fiu, 1 leány, — együtt: 2. III. Róm k a t h o l i- k u s törvényes 4 leány, törvénytelen 1 leány, — együtt: 5. Halvaszültetett 1 leány. IV. Z s i d ó: 1 fiu. Halvaszültetett 1 fiu. Egybe- kellt 2 pár. Elvészültek össze száma 38, melyet ha összevetünk az elhaltak számával (44) — az a p a d á s = 6.

Gyászjelentés. Özv. Molnár Antalné, született: Beukó Maria, Mint auya; testvérei Uzonyi Imréné, férje és gyermekei; Janka és Amália a legnégyebb fájdalommal tudatjuk for- rón szerett leánya, illetve testvérünk és só- gornók M o l n á r R ó z a a szolnoki kis- ded nevelőnő, folyó évi augusztus 22-én, reg- geli 8 órakor, élete 27-dik évében, hosszas szenvedés után történt gyszos elhunytát. A kedves halottnak hűt tetemei folyó évi aug. hó 24-ken, délután 5 órakor, a róm. cath. szertartás szerint Szt.-Anna-utca 2260. számú háztól, a szent-annai sírkertben fognak örök nyugalomra letétni. Az engesztelő szent mi- se áldozat folyó hó 25-ken fog a róm. kath. templomban az egér urnák bemutatattni. Mely végtisztességetekre a boldogultak roko- nait és ismerőseit bánatos szívvvel meghívjuk.

A «DEBRECZEN» TARCZAJA.

A fenyőfák.

Most a kánikulai napokban, mikor látom a liceumból kijövő diákságot, ezt az életsá- zott, megnyult, de azért a közel vakáczó re- ménnetől ragyogó szemű hadat, eszembe jut az idő, mikor még én is hetedik iskolás vol- tam, a Dordeln testvérek kettős vasvesszeje alatt. Ismét láttam a fehérre meszelt osztályt az udvarra s az utcára nyíló két abakával, melyek felig zárt zöld redőli között a napsu- gár behatolt a forró levegőbe és arauy por- szemek táncoltak a rézsutos verőfényben. Ez a fénylő küllő mint a nyíl röpépet be, kékes homályban hagyván a terem többi részét, a hol látszanak az össze visszafaragott padok, az álmos diákság és a professzornak két könnyhalmaz közül kibukkanó, sertevel benőt fejs. És mintha csak megint hallottam volna a júliu i délután rekkeő hőségben a legyek dongását, keserve az „antik“ Dordeln énekő szavával a mint magyarazza nekünk D-most- henes első olythusi beszédét.

Azért hívtuk őt antiknak, hogy megkül- lönböztessük az ócsesetől ifjabb Dordeln urtól, a ki a menyiségtant tanította. Ez az utóbbi száraz, hideg és könyörtelen uri ember vala, a kinek ifjuságom legkellemetlenebb emlékeit köszönöm. A geometria nem volt erős olda- im ő tudta ezt nagyon jól és nem ismert igrál- mat. Szerdákint, mikor az óráját tartotta, mindg kihívott a fekete táblához, hogy bizo- nyítsam be a háromszögek összeillőségét vagy az ellentett szögek tulajdonságait.

— Derekasn van! Maga egy árva szót nem tud! A jövő csütörtököt „faun“ tölti, itt a szomszédban. Satis, sequens!

A fu egy mellékterem volt, a hol a diákok büntetésből rájuk rótt feladataikat szoktak volt megcsinálni. S ez az egyhangu muatsag még jobban busított, mint a becsuka- tas maga.

Az antik Dordeln küllőből sárból volt gyurva. Ven feceső levén, óráit mindig el- auekdabázta, ritkan jutra a lezserének is- valami. Szerette emlegetni gyermekkori emlékeit családí ügyeit, szójiejet és ütvetvenyt, me- lyekkel az alapítványi erő széien levő föl- decskéjét plántálta be. Ismertük ezt a bogá- rát és ki is használtuk. Ha nem tudtuk a lezskét, magunk adtuk szájába a szót, hogy beutvedjen auekdától végtelen renetegébe. Csodálatosan termékeny fantáziája volt, s ha egyszer nekiindul, meg sem áll többet. Ked- vencz tárgyát képezé az 1815 diki invazio, meg valami sauit-diói csata, a melyben állító- lag ő is reszt vett. Óriásiakat mutattunk ezen a dolgokon.

Ez a csata végre egész epikai mérveteket öltött; valahányszor csak elbeszélte, egyre eső dásabbakká váltak az epizodok. Egy szép nap olyan hatemeletes kalan- dokat beszelt el az öreg, hogy Herbillon paj- tásom meg en bátrak valánk közbeszólni, csak ennyit, hogy: blagueur.

A derék ember rögtön elhallgatott, ször- nyen sértődve. . . Epirult, de aztán eszébe jutott, hogy ő mindenk fölött professzor, a ki uszteletet követelhet magának.

— Hat én blagueur vagyok? mondá szárazon. Jól van. Akkor elég volt a blague- ból. Mondják föl a lezskéjüket.

A Horacius első ódaja volt föladva: „Maecenas, atavis edite regibus.“ Nem tud- tunk belőle egy árva szót sem.

— Holnap csütörtökön mindketten be- lesznek zárva, szóló az antik Dordeln, és le- másolják nekem az ódat huszszor, hogy jbe- levé-ódjék az emlékezetükbe.

Ez nem volt inyáukre, leborgasztot uk a fejüket. Nem annyira a büntetés szomorú-

tott el, mint hogy akaratlanul fébeszakítottuk a csata elbeszéléset és óra végén bocsnatot meutünk kéri a professzor urhoz. A mind jó ember volt, ellágyult és végigsimítván nyolcz napos szakáltárlóját, így szóit hozzánk:

— Jól meggondiva a dolgot, nem egész séges, ha ilyen nagy fiuk egész nap dutyiban únek. A büntetést megváltoztatom. A helyett hogy fog-ágot szenvedneük, ki foguak velem jönni és segítenek nekem elhúetni háromszáz fenyőcsemétet, a melyekkel már nem lehet tovább várni.

Mi természetesen örvendettünk a bü- ntetés ilyen megváltozásán és másnap délben a veeli dülön mendegeltünk feifele az antik Dor- delovel.

A kis birtok négyszöget képezett erdő és az országút között. Biz az csak olyan mu- veletlen kis földfolt vala, egy pár görbe ripa- casos nyírlával meg két három cseresnyo- ojjással. Az apró mohaszertű fü között kökör- csin meg burján virított. Dordeln urban, mi- den blaueurségi mellett, úgy látszik, prak- tikus érzék is leledzett és hasznavehetővé akarta tenni ezt a terméketlen földet, beül- tetvén az egyetlen növényvel, a mi itt meg- élhetett; fenyőcseméttel. Dordeln ur, nagy kedvelője az erdőgazdaságnak, úgy számi ott, hogy a fenyő megel a kövel, agyaggal, ke- vert rossz földben is és már előre arról álmo- dozott: micoda tüde zöld fénylőiget lesz az ő kopár telkéből s hogyan fog zugni a szél a lombos ágak között.

Saint-Diéből hozottat háromszáz darab, alig egy láb magas fenyőcsemétet, amelyek most egy nedves földdel és mohhai kirakott keskeny árokban voltak elhelyezve egymás mellett. Szabályos távolságokban már meg is volt ásva száz egynehány gödör a dugványok számára.

— Most én ásom a gödröket, mondá a professzor ur. Maguk pedig jó egyenesen bele- ültetik a palántákat a gödrökbe és körülgyöm- szőljk jó földdel. Megértették? Es most mun- kához pajtások!

Ez árnyért majd ócsenk fia léssen halás. Szép tavaszi idő volt, se nagyon meleg,

se nagyon hűvös. Fehér felhők vándoroitak a tiszta égen, könnyű árnyokat szeszélye: alakok- ban vetve a földre. Az erdőszélen vadcsere- nye és galagonya virágozt s a rigók vidám futyörzése buzdított munkánkban. Másfelől egész a szembatárig hullámozt a zöld rozs, a sötétebb luczerna és a sárga repce; a mezs- szeségben egy falusi torony emelte hegyes fedelét a felhők felé, — a hol a pacsipta énekelt.

Száz lépésre töltünk Dordeln ur inguj- ban, fején hatalmas szalmakalappal, asta a gödröket. A mint le-lehajolt, majd megint föl- egyenesedett, olyannak látszott, mint valami nagy fehér madár, a miut retentő ügyetlenül föl-föl akar röppen, de mindig visszapottyán a földre.

Ezen a módon fogságunk nem is volt va- lami keserves. A munka újsága, a szabad le- végő, a fiatal fenyőfák balszamos illata, a ma- dár dal fölvidítottak bennünket és észre sem vettük, hogy dolgozunk. De alig ültünk el harmincz egynehány palántát, kezdett me- legünk lenni és fájt a derekunk. Beszélge- tésünk egyszer csak elhallgatott; némán, gé- piesen, ottant dolgoztunk, mint a rabszolgák a bányában.

— Nos, hogy tetszik a mulatság? — kérdé egyszerre Herbillon a homlokát törölve.

— Nekem? Mindjárt eldűlök.

— En meg majd meghalok szomjan és nincs mit inni.

— Ez a gaz Dordeln adhatna nekünk egy üveggel a vinkójából.

— Adhatna? zsogori ő ahoz! Tudta mit csinál, mikor elengedte nekünk a dutyit. Meg- gazdálkodott egy napszámot.

— Visszael velünk!

— Ez bosszut kíván! kiáltott Herbillon és gonosz fény csillant föl két szemében. Tu- dod mit? Tréfáljunk meg! Ültsessük a csemeté- ket megfordítva. . . Pompás gondolat.

Ördögi és gyalázatos volt ez az eszme. De a diák, mint La Fontaine mondja, „átko- zott fajzat“ és az ötletet bámulatosnak táál- tuk. Minden nagyobb skrupulus nélkül caucuk- kal lefele, tövükkel égneük ültettük a szegény csemeteket; és oly nagy gyönyörűségünk tel- lett ebben a csintalanságban, hogy egész elfe- ledtük a fáradságot.

Debreczen. 1886. Augusztus 22. Béke porsira!

* Korcsolyázók a nagyerdőn. A korcsolyázók egyesületének a nagyerdőn létesítendő korcsolyázók ügyében gyűlést tartott. Dr. Kemény Mór városunknak közügyek terén nagytevékenységű ügyvédje jelentést tett a tőle...

* Mi az oka. A miniszter (megszólított körútban egy közössi bíró): „Mondja csak bíró úram, mi az oka annak, hogy ezen a vidéken annyi gyermek jár meztelen?” — A bíró: „Hja, nálunk a gyermekek így jönnek a világra!”

* Eljegyzés. Lovassy Andor, Bihar megye arvas. éai úlnok, jegyvet vártott Ercegy Géza hegyközkövecsi nagybirtokos leányával, Saroltával.

* Halálozások. Az aug. hó 15-től—aug. hó 21-ig terjedő héten meghaltak városunkban: Csarnai Mihály 56 é. ref. tüdőgümökör, Nagy István 15 hon. ref. belhurut, Ladányi István 1 é. ref. himlő, Szónyi Juliánna 1 é. ref. béhurut, Sipos Juliánna 5 hon. ref. göröcsök, Cseke Juliánna 9 hon. ref. béhurut, Papp Róza 1 hon. ref. veleszületett gyengeség, Szabó József 3 és fél é. ref. béhurut, Orosz János 52 é. ref. tüdőlob, Kállai Ferenc 7 hon. ref. himlő, Annuk Ferenc 7 hon. ref. görvélykór, Mogyórosi Gábor 36 é. r. kath. küteges hagymáz, Gulyás János 72 é. ref. aggkór, Harsányi ref. halvaszült fiú, Hodos ref. halvaszült fiú, Harsányi ref. halvaszült fiú, Katona Juliánna 8 é. ref. agylob, Berecz István 58 é. ref. szervi szivbaj, Molnár Juliánna 7 hon. ref. himlő, Tina Jánosné 22 é. vef. tüdő gümökör, Bucsák r. kath. halvaszült leány, Török Erzsébet 5 hon. ref. belhurut, Kassai István 6 hon. ref. verhas, Sztik Gyula 1 hon. ref. veleszületett gyengeség, Szányi Erzsébet 1 hon. ref. béhurut, Majtényi Ferenc 75 é. ref. gutaütés, Demjéni Ilona 9 hon. ref. béhurut, Kerek Juliánna 1 hon. ref. veleszületett gyengeség, Bószörményi Eszter 6 é. ref. himlő, Szabó ref. halvaszült leány, Graf Lajos 26 é. r. kath. agylob, Dobszai Andrási 1 é. ref. gyermekaszály, Özv. Tolnay István 84 é. ref. aggkór, Károlyi Lászlóné 24 é. ref. himlő, Szigeti Mihály 3 é. r. kath. verhas, Szabó Imre 7 hon. ref. verhas, Kovács Mária 7 hon. ref. verhas, Özv. Szántori Károlyné 93 é. ref. aggkór, Borsos Juliánna 10 hon. ref. béhurut, Klimó r. kath. halvaszült leány, Kossányi Mária 16 é. ref. görvélykór, Wallerstein? zsidó halvaszült fiú, Weisz Ernő 2 hon. zsidó göröcsök, Kis Róza 2 é. ref. belhurut. Elhaltak száma: 44.

* A vendéglőből. Városunknak egyik előkelő ügyvédje a vendéglőben arról beszélt, hogy az ő neve országos hangzású s ősei — a mint okmányok is bizonyítják — a tengerpartok voltak. Közbeszólt erre egy másik ügyvéd: „Ugy-e bár, kunkoricsát raboltak ősei?”

Az antik Bordelu pedig ez alatt, száz lépéssel messzebb ásta a gödröket, nem is sejtve, mit mivelünk kedves palántáival. Mikor már vagy kétszáz dugványt ültettünk el, gunyosan szavalva hogy: „Ez árnyat majd ősünk fia léssen halás”, négyet áttót a veeli torony órája. Odamentünk Dordelnhoz, a ki a telek legszélén dolgozott. — Négy óra van profess' ram, settenkedett Herbillon. — Hát mindet elültettek már? — Már csak kevés maradt, de ideje volna hazamennünk. Dordeln az ültetvény felé fordult; ernyőt eszálta a teny reből, úgy nézett végig a telken. Szerencsére közelítő volt t csak annyit vett észre, hogy csemeték hosszú sorai állanak keresztül-kasul, apróra nem vizsgálta meg a dolgot. — Menjünk, mondá, jól munkálkodtak. Haza mehetnek uraim. Nem vártuk, még kétszer mondja; ill a berek nád a kert. Mikor biztos távolságban voltunk, diadalmi táncra kerekedtünk, mint a vademberek, gyönyörködve a pompás tréfában és előre képzelve, micsoda képet fog csinálni Dordeln, mikor meglátja a kétszáz fenycsemetét, — gyökerével az égne.

De másnap el kellett menni az iskolába. Az éjszaka lehűtötte merész felbuzdulásunkat és szurkolni kezdünk. Mikor beléptünk az osztályba, arcainkon „érdekes sápadtság” volt látható. Dordeln már ott ült a katedrán és mikor helytünkre álltunk, még csak nem is hnyorított. — Talán még nem vette észre? susogta Herbillon.

Az egész óra alatt komoly, méltóságteles, nyugodt volt a professzor; egy betűvel nem tért el a magyarázattól, de mikor 10 órat csöngettek és mi hazafelé indulandó voltunk, megszólalt. — Claude és Herbillon urak itt maradnak. Mondani valóm van nekik. Engedelmeskedtünk, aggódó pillantást váltva. A többi fiú kiment. Dordeln ekkor föltette a kalapját, lejtött a katedráról és karong ragadt mindkettőnkét: — Gazemberek! dörmögte a fogai között, most tessék velem együtt kijönni a birtokomra. És kivonszolt magával. Átkozott erős ökle volt ennek a Dordelnnek és a karunk akár csak présbe lett volna szoritva. Szókerül szó sem lehetett. De különben is úgy meg voltunk ijedve, hogy eszünkbe se jutott ilyesmi. Gyorsan mentünk fölé a veeli dűlön. A professzor egyre tartott és egy szó sem jött az ajkára. Mi melabusan haladtunk mellette, forgatván elménkbe fogas kérdést: miképen fog mindez végződni és micsoda büntetés vár reánk bűnösünkre. Végre elérünk a telekre és Dordeln dühösen hurcolt az ültetvény felé. A corpus delictival való e szembeállítás nem ígérkezett valami örvedetesnek. A szürke talajon szánalmas volt látni a kétszáz fenycsemetét, égne álló gyökereikkel a melyeken száraz rögök lógtak. — Ime, a műveket, zsványok! — ordított Dordeln, gaztettünk láttára megkettőztetvén haragja.

* Találtatott f. hó 22-én a szabadelvű párt tanzvizsgálman — a „Dobos” pavilonban egy ezüst karperecz; tulajdonosa átveheti kellő igazolás mellett a III. ker. rendőrkapitányságnál.

* Bécsi lap a debreczeni löversenyről. Abécsi, Jockey-klub közlönye, a „Sport”, melynek képviselője: Stürzer ur tudvalevőleg jelen volt a nemrég lefolyt debr. löversenyen a lap élén hosszasan foglalkozik a debr. pálya sorsával. A debreczeni versenytörténet páratlanul nevezzi. Kiemeli azon odaadó áldozatkésziséget, melylyel a lovaregylet a süllyedő versenyek fenntartására és legalább a külsiz megóvásán fáradozik. Kiemeli azonban, hogy a meg csak 5 év előtt is figyelemre méltó versenyek most úgyzólvaan végvonaglaikban vannak és ez idén is jellemezte futtatásainkat az anyag teljes hiánya, a propositiók téves felállításai, és a kedvezőtlen időpont, a melyben a sportvilág szét van szelvéde a szélrózsa mindenirányában. Mindenesetre fenntartandóknak véli a debr. pályát, meg pedig oly módon, hogy itt a Budapestről hazatérő lovak számára mintegy vizagsversenyek rendeztetének, amialtal nem egy lovar, ha egyebet nem, azt költségeit is szerezheti be. Azt hiszi cikkiro, hogy ezáltal a debr. pálya ismét magassabb jelentőségre vögödnék. Így folytatja tovább: ugyszeret és érdeklődés kellőleg mutatkozik a város és környék legtagabb köreibben, ami kitűnt abból is, hogy a polgármester s vele Debreczen értelemiségének legnagyobb része miként igyekeztek a futtatásban részt venni. A város által nyújtott gazdag díj, az értékes höly jutalom, mely csiszolt szerpentin köből készült, gazdag arany és ezüst verettel, arra a következtetésre vezetnek, hogy Debreczenben a futtatási sport oly otthonra számíthat, mely e tekintetben nem állana utolsó helyen Szt.-István sport kedvelő országában ki vált ha egy magasban díjazott futtatás, mely a helyi jeleget valamivel tágasabb keretben tüntetne fel, gyakorolhatna vonzerót a nagyobb verseny istállóira. Szerző ezután az egyes futásokat jellemzi, s azon ohajjal bucsuzik el: „a vendégszerető pusztavárosból”, hogy a debr. lovaregyletnek fog sikerüljen utakat és módokat találni arra nézve, hogy a löversenyeknek jövőben egy kedvezőbb alapokra fektetett, és állandóbb otthont teremtenek Debreczenben.

* Mai számunkhoz mellékelve veszik t. olvasóink Paksy Károly h.-bösörzörményi polgármester „Ellenközleményét”, a h.-bösörzörményi birtokrendezés ügyében. — Ajánljuk az érdekeltek figyelmébe.

Hazánk s a külföld. Rövid hírek. Halálozás. Tischler Vincze, Abau-Tornamégye szépségi kerületének orsz. képviselője, Marienbadban meghalt. Tischler a kormánykört kiválóbb tagjai közé tartozott. Magyar színház — Nagyszébenben. Nagyszében színházát téle a tanács Dancz Lajos igazgatónak adta ki; tiz év óta nem játszott abban magyar társulat. Öngyilkosságok Sullay Ede postaszám. tisz. Budapestben föbelötte magát. Geiger J.G. budapesti zsidóbankár, szerencsétlen tőzsei spekulációk miatt föbelötte magát. — A loyali táshóbertja. Pirecher nevű bécsi bádogos-legény, a király születés napját megelőző éjjel felmászott — a vilámbáritón — a bécsi Szent István templom tornyának tetejére s oda egy nagy fekete-sarga zászlót tűzött ki. Pírhert most mindenütt ünneplik. — Szent István napját Budapestn nagy fényűvel ülték meg. Volt körménst, mise, löverseny, leggömb feleresztés stb. — A párbaj áldozata. Várady Károly tanfelügyelő, ki a kolozvári párbajban megsebesült, hosszas szenvedés után meghalt. A részvét hátra-

gyott nagy családja iránt általános. — Kecskeméten a párbaj sebéből felépült Dr. Horváth Ádám jogtanárt fáklyászenével és bankettel tisztelték meg. — Nagyszerű cséttlen ség. Mexikóban Hancz nevű várost az árviz teljesen elpusztította. Hétézer ember vízbe fullt. — Elégett gőzhajó. A Volgan közlekedő „Vero” nevű gőzhajó Rownow mellett elégett s az utasok közül 200 ember meghalt. — Az orvosok és természetutudósok vándorgyűlése aug. 21-én nyílt meg Buziáson. — Gleichenbergben a magyar fürdővendégek az idén is megünnepeleék Szent-István napját. — Öngyilkosság. Schwarcz Károly szolnoki kereskedő — anyagi zavarok miatt — véget vetett életének. — Gyilkosság véletlenségéből. Budapestn Stancsek István munkás barátját, Hajnusa Jánost véletlenségéből lölte. — Népgyűlés. Felegházán István király napján tartották meg a népgyűlést a Jászki-ügyben s elhatározatot, hogy feliratot intézzen az országgyűléshez. — Haynau sirja. A szabadságharc hősnéja, Haynau tábornagy a görzi protestáns leonhardt-temetőben fekszik. A főbejártól egyenest vezet út mellett, balra kerítő falnál vagyon a Haynau-család sírboltja. A földiati sírbolt egyszerű, alacsony rácsfal van bekerítve. Fejével a temető kerítésére támaszkodva egy négy méterre osztott s ugyanannyi csucsban végződő ellenző emlékedik, melybe négy kőtábla van illesztve. Balról jobbra az első tábla Mellitta Wotyka szeszonyának (meghalt 1849); a második a szomorú emlékü tábornagyának nevének, szül. traunfelsi Weber Tereziának (meghalt 1852) nevét viseli, — a harmadik meg várja feliratát, — a negyediknek fekete betűkben a következők sírját olvasható: In der Mitte der Seinigen ruhs hier Feldzeugmeister Freiherr JULIUS von HAYNAU. Er war geboren zu Cassel am 14. Okt. 1786, und starb zu Wien am 14. März 1853. Eine trauernde Tochter widmet dieses Denkmal dem andeuden ihres geliebten Vaters. Die Geschichte mag der Nachwelt die Thaten erzählen, die er auf der Schlachtfeldern Deutschlands, Italiens und Ungarns vollbracht. Ugyvan, a történelem elbeszéli tetteit, mert a történelem nem tud — kibékülni.

* A bhavári emléktábla. A budavár visszafoglalásának 200-ik évfordulója alkalmából készült emléktáblát a jövő héten helyezték el a várórségi templom tornyán. Az emléktáblán, illetőleg diszitésein az utolsó pillanatban némi változtatás történt. A felirást tartalmazó fekete kőtábla fölött van a közepén Magyarország koronás címere a fölötté emelkedő kettős keresztrel. Két oldalt egy-egy alabárd és buzogány, azután jobbról az osztrák, balról a magyar lobogó és egy-egy felhoidas lófark. Alól a tábla alatt van a főváros címere: a babérágak közt. A felirat a következő: BUDAPEST FŐVÁROS A HOSÓK EMLÉKEINEK KIK I. LIPÓT KIRÁLY IDEJÉBEN LOTH. KÁROLY ES BAJOR MIKSA EM. VEZÉREK ALATT CC. EV ELŐTT BUDAVÁRAT A TÖRÖKÖKTŐL VISSZAVITTA. TAK. MDCCCXXXLVI. SZEPT. II. — Budavár visszavételének ünnepe. A szeptember 2 diki budavári ünnepek részletes programja következőképp állapították meg: Delelőt 9 órakor. 1. Te Deum és nagy mise a helyőrségi templomban, melyen a hercegprímás pontifikál. 2. Egyházi beszéd. 3. Kivonulás a Nádor-terre. 4. Sorakozás az emléktábla körül. 5. Himnusz, éneki a budai dalárda. 6. Gerlóczy Károly h. polgármester

Aztán komoly, átható hangon így folytatta: — Uraim, ha önök nem respektálják professzorukat, legalább respektálniuk kellene a fákát! Tudják önök, mi a fa? Élő lény, mint önök vagy én. Öröme a földnek, a melynek forrásokat és termő humuszt ad; egészsége a levegőnek, melyet zöldre megisztít. A szép fa ünnepe látvány a szemnek és a fák ezrei, az erdők, a föld ruhája, népek gazdagsága! A mely országnak erdei nincsennek, szerencsétlen ország az. A fa házuk gerendája, hajóik árbocza, tél közepén a nap hevéit adva nekünk. A ki fát ültet, az emberiség jövőjeje, a ki lát pusztit haszontalanul, az gonoszterv. Most itéljenek maguk! — Ez a kétszáz fiatal csemete, melyet önök meggyilkoltak, husz év alatt nagygyá és széppé serdült volna, az erdő öröme leandett e kopár szigetnek, hasznos szolgálatokat tevő gyermekeinknek és nekünk. És önök egy pimasz diáksíny kedvéért elpusztították kétszáz fát. Kétszáz gyilkosság nyomja lelküket. Gondolkozzanak erről. Ez legyen büntetésük, most pedig mars! — És mikor legkevésbé gondoltuk volna, hogy nagyobb nyomatékot adjon szavainak, hátunk alá két rettentetést rugott, úgy hogy mi elképedve kibukfenczeztünk az országutra. Nem tudom, minő hatást tett pajtasomra ez az ünnepies megintés; engem kettősen érintett. Azóta nagy respektussal viseltem a fák iránt.

megnyitó beszéde. 7. Havas Sándor emlékbeszéde, s e közben az emléktábla leleplezése. 8. Szózat, éneki a budai dalárda. A katolikus és protestáns legényegyletek is felszólítottak, hogy zászlóikkal vegyenek részt a templomi s leleplezési ünnepélyen. A néptünp nem a vérmezőn, mely a nap hevének nagyon is ki van téve, hanem a városmajorban fog megtartatni.

Törvényszék. — Gazdag Imre meggyilkoltatása ügyében tartandó végtárgyalásnál a védő ügyvédek egyhangu megállapodása szerint, a védelem azt a kérdést fogja felvetni, vajjon gyilkosság, vagy öngyilkosság által mult-e ki Gazdag Imre s e kérdésnél a védő ügyvédek a vizsgálát által szemben beigazolni iparkodnak, hogy Gazdag öngyilkos volt s állításait következőleg fogják indokolni: „Gazdag Imre a kataszter hivatalnál, melynek tisztviselője volt, sikasztást követett el s naponkint várta az elfogatását. Hogy a börtön szegényét elkerülje, öngyilkosságra gondolt s e szándékát régi, megbírt barátával Tamár Alajossal és Ternyei Józseffel is közölte. Barátaiban akkor érlelődött meg az eszme, hogy Gazdag, miután ugy is halára szánta magát, a felesége és gyermeke jövőjére való tekintettel biztosítsa magát valamely intézetnél e csak aztán legyen öngyilkossá, mit ők aztán úgy fognak elilepzeni mintha rablőgyilkosság történt volna. Gazdagnak pedig meg fogja kapni a biztosítási összeget. Gazdag elfogadta az ajánlatot és 15,000 frtig biztosította magát. Kévéssel ezután Gazdag, Tamár és Ternyei megalapították az öngyilkosság végrehajtásának napját, a mikor Gazdag egy sorokári-uti korcsmában együtt tartotta barátaival a bucsuestélyt. Ejjel után mind a hárman eltávoztak. Gazdag utközben egy sötét helyen felakasztotta magát egy fára s midőn már halva volt társai levagták a fáról, egy revolverrel fejbe lötték és aranyóráját s pénzét elvitték, hogy az eset rablőgyilkosságnak látszassék és a biztosító intézet, melynek öngyilkosság esetére a biztosítóval szemben meg szánt minden kötelezettsége, a 15,000 frtnyi biztosítási összeget skadálytalanul kifizesse. Ugy is történt.” Így írja ezt ma egyik fővárosi lap, melyből mi minden kommentár nélkül vesszük át e hirt.

Legujabb. Sándor bolgár fejedelem detronizálásáról még ma sincsenek biztos hírek forgalomban. A főbb táviratok a következők: Páris, augusztus 23. Félhivatalos konstantinápolyi jelentések szerint Sándor bolgár fejedelemet dolgozó szobájában ejtették foglyul. Innen egy kolostorba, ebből pedig később a határra vitték. Az orosz konzulátusnál Oroszország mellett tntettek Stankulov, a kamara élnöke Tirnovan van, hol a tiltakozó mozgalmat vezeti és arra törekszik, hogy a fejedelem érdekében népfelkelést szervezzen. Bukarest, aug. 23. A félhivatalos „Vointza”-nak jelentik Szófiából: Az orosz diplomáciai ügyvivő egy néptömegnek, mely Oroszország védőkéségét kérta, azt válaszolta hogy a csár a legjobb érzellettel viseltetik Bulgária iránt. Bukarest, aug. 23. Bizonyos jelenségek arra mutatnak, hogy Vidinban és más helyeken katonai mozgalom indul meg a fejedelem érdekében. A fejedelem hollettéről még most sem tudnak semmit. Prága, aug. 23. Az ó-cseh lapok Kragyorgyevics Pétert jelölik meg Sándor bolgár fejedelem utódjául. Belgrád, aug. 23. Bolgár forrás szerint a török csapatok bevonultak Ruméliába. Belgrád, aug. 23. Késő esti órákban érkezett magán táviratok jelentése szerint Sándor csár testvére, Kázmér kiküldött volna Bulgária királyává. Bukarestből érkezett távirat pedig jelenti, hogy tegnap délben Ruszcuknál 3000 orosz katoná egy orosz nagyherczeggel partra szállt. Várnánál egy orosz hajórajt köztött ki. Konstantinápoly, aug. 23. Mint mondják, „Oroszország jelölje a fejedelmi székre: Sándor odonburai herczeg.

SZERKESZTŐI POSTA. Komádi Sándor urnak, helyben. Csinosak. Válogatunk költeményeiből. B. D. urnak, Szatmár. (Nem) „Ida keserve” szerzőjének, helyben. (István) A. B. urnak, H.-Bösörzörmény. T. példánnyal csak hosszabb munkásság után szolgálhatunk.

Hirdetés. Van szerencsénk a f. közönséggel tudatni, hogy f. hó 22-től kezdve a simaórlési díjat 60 krajczárban, a darálási díjat pedig 30 krajczárban állapítottuk meg 100 kilogrammonként Debreczen, 1886. aug. 21. Az „István” gőzmalom társulat igazgatósága. Felelős szerkesztő: Gáspár Imre. Kiadó: Kutasi Imre.

tessek ott annak a nevé, n megtestesülnek hazánk szszafoglalásának kétszázadik mából a fővárosban rendez. Debreczen város is képvis. Ez alkalommal, mint a h. S i m o n f f y I m r e s és polgármester, orsz. képviselő a közgyűlés, anácsnok s a Ferencz József rovi tanács képviselőjében Budapestre utazni. Városulunk, még számosan ráember másodikán rendezen. A pénzügyminiszter utagyelöket, hogy az adók beaug. hóban egész teljességgel indítsák meg. El is lezadó behajtásoknál a legna. ág. ev. egyház tanácsa aug. hó 25. délután 5 óra. A főesperes levele. és München. Guzman Ro nagy elismerésre méltó fá nem csupán bajor, de áltapazású polgárok is írták alá belő testülethez intézett levetkezők: Guzman Róbert, Uruk Ferencz, Kietreiber am Lukács, Pattermann Fe. Mayer Károly Reke Gusztván, Kronauer Gyula, Souhan János, Rosser Károly, Röss Lipót, Greff József, arath Antal, Weidner József reier József és Füll Antal. tetik postára. Az aug. hó 15-től aug. hó én született városunkban I. nyes 12 fiú, 15 leány, tör. — együtt 30. Halvaszül. day, együtt 3. öszezesket. Evangelikus: 1 fiú, 1 é. 2. III. Róm k a t h o l i leány, törvénytelen 1 leány. Halva-zületett 1 leány. IV. Halvaszültet 1 fiú. Egybe-zülöttek össze száma 38, tükön az elhaltak számával a s=6. tes. Özv. Molnár Antalné, Maria, Mint anya; testvérei je és gyermekei; Janka és bb fajdalommal tadatjuk sóra, illetve testvérünk és só. r R ó z a a szolnoki kis. 6 évi augusztus 22-én, regte 27-dik évében, hosszas rent grászos elhunytát. A holt tetemei folyó évi aug. n 5 órakor, a róm. cath. Szt.-Anna-utca 2260. számú ai sírkertben fognak örök ni. Az engesztelő szent mi. 25-kén fog a róm. kath. meg urának bemutatattni. teltre a boldogultak roko. bánatos szívvvel meghívjuk.

fehér felhők vándoroitak a árnyokat szeszélyes alakok. Az erdőszélén vadcsere-áragzott s a rigók vidám ott munkáiban. Másfelől é builánál a zóid rozsa, a e sárga repce; a mesz. torony emelte hegyes fele, — a hol a pacsiirta

Hirdetmény

A vízjogról szóló 1885 évi XXIII. t. cz. 189. §-a értelmében felhivatnak mindazok kik Hajdúvármegye területén víziművet, illetőleg vízhasználati jogosítványt bírnak, hogy ezen jogosítványaikra vonatkozó engedélyt 1887. évi február hó 1-éig illető főszolgabíró, illetőleg polgármester urak útján bélyegmentes beadvány kíséretében hozzám mutassák be, avagy igazolják, hogy víziműveik 20 év vagyis 1886. évi január 1-je óta háborítlanul fenállanak anélkül hogy mások jogosult érdekeit sértenék és mint ilyenek az illetékes hatóság által károsoknak találtattak volna.

Ezen záros határidő alatti bejelentés elmulasztása esetén a jogosítványok az idézett törvény szakasz értelmében továbbra fenállónak nem tekintetnek.

Kelt Debreczen 1886 augusztus 26.

Rázsó Gyula,
alispán.

Arlejtési hirdetmény.

Alulírott kir. ügyészség közbírá teszi, hogy a debreczeni központi, ugy a h.-böszörmányi, h.-uánási, h. szoboszlói, derecskei és p.-ladányi kir. járásbírósi fogházakban letartóztatott — átlag 180—200 főre tehető — foglyok és raboknak 1887 évi január 1-től december 31-ig terjedő egy évi élelmezése iránt 1886 évi szeptember hó 14. napján d. e. 9 órakor zárt írásbeli ajánlatokkal egybekapcsolt nyilvános árlejtés fog tartatni.

A vállalkozni kívánók 860 frt bánatpénzt tartoznak letenni s a zárt ajánlatok ugyanennyi bánatpénzzel ellátva az árlejtésre kitűzött óráig fogadtatnak el.

A kikiáltási ár egy adag főtt ételre 9 58, 56 dgr kenyérre 5-60, együtt 15-18 kr, a betegek részére kiszolgáltatandó étadagok ára, valamint a bővebb árlejtési feltételek a kir. ügyészségnél (Nagy-csapó utca 335. sz.) a hivatalos órák alatt megtudhatók.

Kir. ügyészség
Debreczen, 1886 augusztus 22-én.

Poyнар Dénés,
kir. ügyész.

SWADLO FERENCZ BUDAPEST.

Ajánlja szabadalmazott, zártalan, önmagukat felhúzó zárredőnyeit
hullámzott aczellemezéből; továbbá szabadalmazott Blazieek- és Brecka-féle tűllő és szel-
lőzetési
kályháit;
valamint központi-fűtési berendezéseit,
saját szabadalma szerint, egy vagy több helyiség számára; mely utóbbiak különösen új épít-
ményeknél iskoláknál, korbáczknál, stb. szellőztetéssel, vagy szellőztetés nélkül, igen czél szerűen alkalmazhatók.

Ajánlja továbbá valamennyi az építési szakmába tartozó munkáit u. m. épületi, mő- és szerkezeti lakatos munkáit.

Mintakártyák és költségve-
tések, ingyen és bérmentve.

Margitszigeti gyógy-fürdő.

Budapest főváros közvetlen közelében.

35° R. meleg artézi forrás. porcelán-, márvány, kád és köfűrdők zuhanykészülékkel, egyszerű kert, 300 teljes kényelmel berendezett szoba, társalgási terem, küll és belföldi lapok, telefon, távirat összeköttetéssel, naponta zene.

Kóralakok, melyek ellen a margitszigeti hévíz kedvező eredménnyel használható:

Köszvény, az ízületek izmok, csontthártya, ideghüvely, idült esz. A esz. köszvény, erömihi behatások typhus után fellépő hűdés, zsábák, csontbántalmak, csontszut, izületi bajokat és külsértéseket követő elváltozások. Fájdalmas hegek, merevesség, hűdés, bőrbántalmak, vizelesi nehézségek, méh és hüvelybántalmak. Még arra is figyelmeztetjük a t. cz. közönséget, hogy a szigetén villamos fürdő rendeztetett be. Dr. Bara legújabb rendszere szerint, mely a köszvényes, csúos és ideges bántalmak, valamint a hűdés és az ischiásnál a fürdészetben igen hathatós segéd g ögyeszközt képez A hévíz belsőleg eredménnyel használható: idült gyomorhurutnál és alhasi pangásoknál. A szigetén van gyógyszerár, ellátva mindennemű ásványvízzel. Rendelő orvos: dr. Verzar.

Bérleteknél ugy a fürdő, mint a menetjegyek együttes váltásánál árleengedés. A szigetén lakó fürdővendégek a fürdő használatnál és a menetjegyeknél előnyben részesülnek. A fővárossal örökint kétszer közlekedés.

A fürdő-iden tartama majus hó 1-től szeptember hó végéig. A lakások megrendelése: a szigetén a felügyelőségi irodában. A lakások árai augusztus 20 tól 20° kal leszállítottak.

A margitszigeti felügyelőség

Figyelmeztetés.

Figyelmeztetjük ezenel a midinkább szaporodó utancasok ellen a közönséget, hogy a mi készítményeinknél:

Hollandi élelem-keménymag, Curacao, Creme de Cacao, Creme de Vanille, különösen pedig a mi általunk először forgalomba hozott

Cocain-sect

vétel alkalmával arra figyeljenek, hogy az itt közölt vedjegy az üvegen legyen.

A mi Cocain-sectünk, Dr. Ludwig cs. kir. egyetemi tanár által a becsi kórház vegytani szertárában elemzetett és jónak találtott, jellemzően izet bir, üdítőleg hat — hosszabb használat után — minden gyomorhajnál és minden gyengélkedésben.

Az eredeti palack ára 1 frt 20 kr.

A mi lakóink kaphatnak a monarchia minden finomabb fu-zer, csemegekereskedésiben, czukrazdáknak és kávéházakban

Amsterdami likör gyártársulat MÖDLING-ben. Becs mellett. Raktar Debreczenben: Gereby F., Kolda J., Rikl J. Z.

Máriaczei gyomorcsöppek.

Kitűnő hatású szer a gyomor minden betegségeiben.

Védjegy. Főhullóhatatlan étvágyhiány, gyomor-nyögöngösz, rozslatú léleket, fel-fuadás, savany felbőfődés, köllka gyomorhurut, gyomorégés, homok-és daraképződés, int-ságos nyálkaképződés, sárgaság, undor és hányás főfájásba a gyomortól ered, gyomorégés, szék-szorulás, a gyomor-nyak étellekkel és italokkal való túlterhelése, giliszták, lép-máj-és aranyeres bántalmak esetében. Egy üvege ára használati utasítást együtt 35 kr.

Központi széküldés. Brady Károly gyógyszerész által Kremsterben 45° (Morvaország).

Kapható minden gyógyszerárban. Övást! A valódi máriaczei gyomorcsöppeket sokak hamisítják és titkoszák. A valódiság jelül minden üvegen pros, a fenti védjeggyel ellátott borítékba kell göngyölvé lennie és a minden üvegen melletti használati utasításon meg kell jegyezve lennie, hogy az Kremsterben Gussek Henrik könyvnyomdájában nyomott.

KÖNYV- és KÖNYOMDAI-MUNKÁK FELVÁLLALTATNAK.

KUTASI IMRE

KÖNYV- és KÖNYOMDÁJA

DEBRECZEN, Főpiacz. Sz. NAGY KAROLY ház.

Ajánlja magát mindenféle

KÖNYV- és KÖNYOMDAI-MUNKÁK

gyors és pontos elkészítésére; elvállal:

tankönyveket, hírlapokat és folyóiratokat minden nyelven, ét- bor- és árlapokat;

dizsműveket arany- ezüst és színnyomatban; a törvénykezéshez megkívántató

ROVATOZOTT IVEKET;

diszes egybekelési- és látogató-jegyeket.

Szóval a nyomdászat köréhez tartozó megrendelések gyorsan és hiba nélkül, a legutányosabb árban eszközöltetnek.

A papir gyári árban számittatik

HIRDETÉSEKET a kiadásomban hetenkint ötször megjelenő DEBRECZEN cz. hírlapban a legolcsóbban számítva közé teszek.

KUTASI IMRE,
könyv- és könyomda-tulajdonos.

DEBRECZENBEN, FŐPIACZ, SZ. NAGY KAROLY ház.

A város részére a kaszállón 882. boglya gyűjtetett; a Bodán termelt élekek megdézsmálására pedig a város gazda kiküldetett.

Az 1772. évi jegyzőkönyv 197. lapján olvasható határozat igazolása szerint ez évben a város részére szántani az úgarban három tized minden ekés gazdái kirendeltettek; — a Hfreshátra és Brassózugba pedig a város részére kaszállni mind a hat tized szétkül-detett.

Az 1774. évi jegyzőkönyv 11. lapján foglaltak szerint a hat tized a város számára a gyep földön szántani kirendeltetett; — míg a 12 és 13-ik lapokon olvasható rendelkezés azt igazolja, hogy a város népe a Hortobágyon túl a Hármastól a Mátásfásig, Brassózugban, Hiresháton, Gátmegett a város részére kaszállt.

1790-ből a 175-ik számú cikkben igazolja van, hogy a négytizedbeli lakosság a város részére a Kalló út felől, Ugarban Zeleméren és a Verébáron szántott.

1774. évben a 4-ik lapon foglalt jegyzőkönyv: cikkben constatálva van, hogy a város népe a város részére hat pallér felügyelete alatt vágta a nádat.

Nem szenved kétséget, hogy a város bel- és külterülete, az egész határbeli összes földek — szántók, kaszálók, legelők, nádasok, nemkülönben a város erdő eredetileg városi tulajdon: képeztek, a mi arra mutat, hogy a hajdu adományi összes birtok testületi birtok volt, tehát a városé mind addig, míg a tulajdonos városi időként annak egyes részeiről — kiosztás, eladás s más elidegenítési vagy szerzési jog címeken le nem mondott.

Az egyesek tulajdona tehát nem egyes adományozásból eredett, hanem az adományozástól nyert származéki tulajdon.

De nem csak az idézett helyhatósági intézkedések képezik alapját és erősségét álláspontoknak, hanem az ország első rendű szak tudósainak, tekintélyeinek elismert művei is. A birtok testületi jellegére és voltára nézve elég hivatkoznom Dr. Wenczel Gusztáv 1863-ban kiadott „Magyar és Erdélyi magánjogi rendszere” című munkájára, melynek 138 §-a 2.) Birtokos testületet a 3-ik szám alatt a következőket tárja elő:

„Világi birtokos testületek Magyarországon a Jászok és kunok, a hajdu városok területei; amaz a mennyiben lakosai magukat kiváltani, privilegium és országos törvény által is a jogi személy törvényes minőség nyerték, ezek pedig privilegium és országos törvény alapján. A Fiumei kerület is ugyan ezen szempont alá esik. Erdélyben a száz nemzetnek összesen, és egyes publikumainak is nevezetes biraka van. Továbbá ide számítandók a szab. kir. városok és illetőleg az e tekintetben privilegiált községek.”

A hajdu városok tehát birtokos testületek s e tekintetben a szab. kir. városok kál hasonlatos birtok jogi viszonyaik vannak.

Ugyan azon tudományos mű 162. §. 2. száma alatt még világosabban meghatározza a hajdu privilegium természetét és jellegét mondván:

„A hajdu városok kerületében a fekvő birtok azon adomány leveleken alapszik, melyekből a kerület jogi szervezése általában kiindult.

A 9254. hajdu, kiknek Bocskay István 1605-iki privilegiuma adatott, miután az abban foglalt nemesi jog Magyarországról nem ismertett, az egyáltalán adományozott javakat szabad tulajdonul nyerte, mely eredetileg közös tulajdon volt, és a joggyökere tekintve ilyen maradt később is, melyből mind az által az egyéni szabad hajdu birtok alakult. Ennek viszonyai különös statutumok által szabályozottak.”

Önként következik, hogy a kié volt a fundus, a terület tulajdona, — ugyanazé kell-e hogy legyen a vele törvényesen egybe kötött kir. kisebb haszonvételek, italmérés, pálinka és serfőzés és mérés, a mézarszék, őrlés, ut- és piaczi vám szedés, továbbá a halászat joga is.

Itt ismét a már előleg használt forrásokból kell merítenem.

Az 1399-ik évi jegyzőkönyv 24-ik lapján foglaltik azon határozat, melylyel a házilag kelet bormérési jognál alkalmazott bor bírák és csaplások fizetési 25—25 forintban lettek meg állapítva.

E határozat ugyan ezen évre az égett bort főző asszonyra is kiterjesztetett.

Az 1725-ik évi évben a város külső és belső korcsmái Győrösi Gergelynek adtak haszonbérbe 1938 magyar forintért és 2 gönci hordó borért.

A mézarszék ekkor házilag kezeltetett, mert tanácsbeli székigazda volt.

A verébárai (nánási ut mentén levő) ut-vámot az évben szüntette meg a város (lásd az 51—56 és 60 lapokon.)

Malma is volt a városnak a Hortobágy-nál, melyet eskü alatt szolgált malomgazda által kezeltetett.

1765-ben a halászat joga Bertalan András és Gál Jánosnak adatott bérbe harmadából (L. 41 l.)

Ugyan ezen évben ser inspektorok választottak, a mi arra mutat, hogy a serfőzés börtelenek csökkenése miatt 1766-ra a serfőzés és mérés házilag kezelendőnek határozott.

Az ital mérés és piaczi vám szedés, mint maig is fenttartott kir. kisebb haszonvételek megszakítás nélkül a mai napig a város mint vagyoni jogi alany által kezeltettek; haszon élvezettek, jövedelmük az adminisztratív költségei fedezésére fordítatván.

A jelenlegi birtoklás Dr. Pápay ur által is elismertetett ille tve az által, hogy a város el-lea birtokba helyezési rendes perindított a regaleért — a jelenlegi birtok nyilván koustatlatott.

A multra nézve is csak kevés adatot hoztam fel, de korán sem azért, mintha ezekben szükkölködém, mert minden evről külön adatok és bizonyítékok állnak rendelkezésem alatt.

A város erdő kezelése és haszonélvezésére nézve is több rendbeli bizonyítékok támogatják a város szabad rendelkezési, tehát teljes tulajdoni és birtok jogát.

Igy jelesül 1783-ik évben a város szükségének fedezésére tekintetből a fiatalos erdőfaja pénzért osztott helybelieknek és vidékieknek.

A következő évben 6—6 máriásért osztott a város erdőrlő a népeknek.

1786-ban hasonlólag pénzért osztott a város erdő, ugyan ez évben az erdei tisztások kender földnek osztattak ki a lakosok számára.

1788-ban a város sok adóssági fedezésére erdeifa eladásra rendelkezett el (243 l.)

1795-ben is Chronicus betegségekben szenvedő a város, sok szükségének tekintetből a város erdején épületeknek való fák eladása rendelkezett; a végrehajtására ezen határozatnak Somossy András hadnagy, Kovács András népszónok és Fekete István városgazda rendelkeztek ki.

1827-ik évben a város erdején vágott galy fa nem kelt el, miért is vevők Nánásról és Szoboszlórló hivatnak. (199. sz.)

Még hátra van, hogy a bözbirtokos urak által, örökös határnak nevezett határreszen elterülő Pród pusztára is kimutassam a város tulajdoni jogát, azon Pród pusztára, mely a folyamatban levő birtokrendezésnél mint közbirtokossági osztatlan szerepel.

A Báthory féle cseré s egyes adomány levél erejénél fogva a hajduságnak előbb Nagy Kallóban települt csoportja a rók H a j d u elő nevet nyert Bőszörménybe települt át, cserében advan előbbi birtokát Bőszörménynek 100.000 frt, ráfizetése mellett.

A hagyomány ugy adta át a nép ajkára ezen cseré adomány történetét, hogy a 100 ezer frt. a Pród pusztának külön kiakudott értéke, illetve vételára volt, a mi azonban az adomány levélben kiemelve nincs.

A fentebb közölt adatokkal megdönt-hetlennül bizonyítva lett, hogy a város kü területek azon része, mely a közbirtokosság által az utóbbi évekbe cselvatosan „örökösnek” kereszteltetett, eredeti jogon a város, mint testület tulajdona volt és pedig csaknem 200 évben át egészen; azután pedig egyéni szabad hajdu birtokká át nem alakult, tehát testületi területek nem tartott részeiben. Ha a Nagy-Kallóért cserébe, és szerintem is a cserébe adottnak jogi természetét követő testület tulajdona a város volt s majd 200 évben keresztül közigazdálkodás alatt állott, önként következik, hogy a cserénkívül szerzett Pród pusztá is nem az egyesek által szereztett, hanem a minden javak tulajdona a város által. — Az egyesek, mint minden vagyon nélkül valók, azon összeg kifizetésére képtelenek is lettek volna. Akár pénzen vétett-t tehát a Pród pusztá mint külön alku tárgya, akár beolvastva a cserébe, mint Kallóért nyert cseré birtok tekintetű mindkét esetben ugy áll előttünk, mint városi testületi tulajdon.

Nem érhetem be azonban a pusztá leve-zető következtetéssel, s ide vonatkozó állításo-mat is adatokkal erősíteni kívánom és fogom. Czelhírnyosnak vétem az ide vágó bizonyítéko-kat eredei formájukban és teljességükben hozni a nyilvánosság elé, közölve H-Bőszörmény város közönségének az 1794-dik év folyamán vezetett közgyűlési jegyzőkönyvének aug hó 31 én 265. 266. 267. 268. lapján foglalt alább határozatokat.

472. Fűrmennder Somossy András ur jelen-tést tézen az iránt, hogy mivel reményleni sem lehet, hogy már az idén a város kaszállója többet gyarapodjon, szükséges volna, hogy mint Tanács és Communitas annak lekaszállt-tá-ára egy bizonyos időt rendelne, és hogy a közönsé-ges nép által véghez vitetni szokott rossz kaszállásból kivételhez kára a nemes város-nak eltáraztathasson, annak mielődta legjobb móddal lehető lekaszálltatása, feltakarítása iránt is jó rendelés tétetnek.

Ad 472. Mintbogy tapasztalt dolog, hogy a lakosok a város szolgálatjával, csak hogy azt mielődta magokrol elharithassák, eleitől fogva keveset gondolnak, nevezetesen pedig a széna takarásra nézve különösen tapasztaltatott, hogy a midőn annak idejében a város széna takarása bekövetkezett és minden lakosnak az eddig való szokás szerint a szénatakarásra a városnak munkást kellett adni, oly alkalmatlan munkásokat küldöttek a város dolgára, a kik mind azért hogy a munkára alkalmatlanok voltak, mind pedig azért, hogy abból az előttük tudva levő és eleitől fogva bevett hibás principiumból, hogy a lakosok a város dolgát rendszerint mindég rosszul szokták végezni, a maguk hibás munkáikkal a városnak tetemes kárt okoztak, nem csak, hanem a széna behordással is oly embertelenül és rendetlenül bántak, hogy azt a kaszállótól fogva hazáig szelvény szorták ugy annyira, hogy a városnak a kaszállója mielőttázhó képest harmadrésnyit szénájáa alig került be, mint sem kellett volna bezerülni, ha annak mind feltakarásával, mind behordásával a lakosok rendszeren

bántak volna, a honnat gyakor izben a lakosok-nak az ilyen rendetlen hibás munkájukból következtetett közönséges szükségére a város-n a k drága pénzén kellett szénát szereznia. Arra való nézve, mivel a mostani idő szerint, a midőn az egész határol a lakosok közönséges széna takarások nem volt, és kivált ezen a környéken ezénának példa nélküli való szokai van, a széna takarás-ban eikövetni szokott hasonló rendtelenségei a lakosoknak meg nem engedhetetnek; abból a gondolkodásból tehát, hogy a város kaszállni kiadatának, a lakosok ne talán a mostani szükségét megdondolván, becsületesben dolgoznának, és a mit az előtt kárba szoktak hajtani, azt most a maguk hasznára fogják fordítani, azonban a városnak is az a haszna meg fog lenni, mintha az eddig való szokás szerint a közönséges néppel végeztetné a széna takarást: meghatározta, hogy a városnak a Pród levő mindenkaszállóinémely becsületes lakosoknak, a kikhez legtöbb bizodalom lehet és tereh viselésére nézve is érdemesebbek, harmadára kaszállni kiadattassanak, oly érte-mel, hogy mikor a takarónak keftő, akkor a városnak egy boglyja fog lenni, és minden ember a város részét a város kert-jébe becsületes tartozik behozni, addig a míg a részelés véghez nem megyen, és ki ki a város részét be nem hozza, senkinek egy szál szénát is maga részére hogy haza hozzon, nem fog megengedtetni: a ki pedig ezen rendelés ellen is az általa takart szénából titkon, alattomba és hár nélkül a város-nak meg csalással a val legkisebb részt is haza hozza, ha az ilyen csalárságba akármik utóéretetik, minden személy válogatás nélkül 50 forinttal fog büntettetni. Hogy pedig ezen munka legjobb és reudesebb móddal mehessen véghez, a kaszállónak részében való kiadása Senátor Csiba András, Kovács András, H Varga János, esküdt Tóth Demeter és Szabó Péter urakra bízassék, kiknek kötelességeken fog állani azt szorgalmasan feljegyezni, hogy kik és hanyan vállaltak kaszállót, hogy auzal fogva annak idejében Fűrmennder és Város gazda urak a Városi illető részét tudhassák jobb móddal kitöl praetendálni.

Ugyancsak városi birtoknak nyilvánítatik a Pród pusztá a „Protocolum Juridico-politico-oecouomicum-Liberi Hajdonicaiis Oppidi Bőszörmény” című jegyzőkönyv 1792. évi De-cember 27-rlő 1143. szám alatt kelt követ-kező cikkelyében is:

„Nánási lakos Hegedüs István és Fekete István ő kegyelmeknek megengedtetett, hogy ezen a télen H-Bőszörmény város a birtoka alatt levő Pródi praediomon található minden réteken halászní és cskászni szabad lehessen, ezen nu-merus alatt, az acták közé betéttett Contractusban beigtatott conditók mellett, mely Contractusnak valóságos párja Hegedüs István és Fekete István nánási lakosoknak kiadott.”

De hogy a jelenkort is megközelítem, a midőn már a később annyira felburjánzott bir-tokossági vizsály magvai alattomos ravasz-sággal hinteggették kezdetek, — 1837-ik évről sem lesz fölösleges az év első napján 15. szám alatt kelt határozatot b-mutató.

„15. Olvastott szabalcsvármegyei tábla-bíró tis. Tinta Márton urnak Nagy-Kallóban december 23-ikáról kelt hivatalos levele, mely-ben jeleztetik, hogy a tek. vármegye újabb meghagyása következtében, az országgyűlési költészek kivetésére nézve rendelt összeírás-t a H-Bőszörmény város a birtok-kában levő pródi pusztára is ki-kellevén terjeszteti, — e végre folyó hó-nap 3-ik napját rendelte az említett tárgyban munkálkodó küldöttség határnapul, melyre fel-szólítja Hadnagy urat, hogy azon nap déljére a S. ent Györgyi pusztán levő vendégfogadóái vagy személyesen, vagy megbízottak által a nemes város részéről megjelenni ne terhel-teszen.

15. Kerületi tábla Bíró Tek. Kovács Sá-muel ur megkérétek, hogy a senator nemzetes Sipo István társaságában a tisztelt tekintetes vármegyei küldöttségnek adja tudtára, hogy a Pródi nem tartozik Szabolcsvármegyéhez — Bőszörmény városának az örökös eserruma lévén.

Az eddigiekben kimutatvatván, hogy Hajdu-Bőszörmény város beiterülete, határának a közbirtokosság által „örökös”-nek nevezett része, a város erdejével, a kir. kisebb haszon-vételek testületi tulajdon képeztek eredeti-leg, — most már szükségképen szólnom kell a közbirtokosság által kitagadott és a város határából kikebelezett, 11,124 cat. hold terü-leü Vid- és Zelemér elnevezésű határreszek-ről. — Hogy a város mily jogcímen jutott a Kis- és Nagy-Zelemér elnevezésű határresz birtokba, azt a h-bőszörményiek által köny-nyen érthető okoknál fogva, nem feszegetem, s csak azon ténny kívánom constatálni, hogy a Kis- és Nagy-Zelemér a város által, a testü-let által szerzetetett, s a város, mint első szerző osztotta azt ki a lakosoknak nyila-sonként.

Erre mutat a Nemes Tanács 1724. évről kelt s 48-dik lapon foglalt azon határozata, mely szerint — egy szegeit nyilas Zeleméri föld felől kivilágosodván, hogy az Barsay Jánosnak örökös telekje után való saját földje, minőfogva azt neki, mint sajátját, örökösen leendő usu — fructuatióra kezéhez engedí és becstájta.

Ugyanítt van megírva az is, hogy a nemes Tanács egy nyilas zeleméri földet haszonél-vezetre (pro usu fructuatione) örökösen oda en-

gedett korcsmáros Csekő Mihálynak, melynek is az áldomását ő kegyelme a nemes Tanács-nak megadta, ugy mint egy kanta bort.

1776-ban, a Zeleméren bitangjában birt földek, a városának itéltettek és eladókáá té-tettek. — Ugy látszik, ezen intézkedés a há-raulás jogán sarkal, vagyis a magvaszakadt családok nyi asai rövid uton elfoglaltatván, a város midőn az ily eseteknek nyomára jött, ezekre vonatkozó jogát érvényesítette, s vagy eladta, vagy másnak adományozta.

Azonban, hogy a legkorábbi kiosztás nem volt végleges, mutatja azon körülmény, hogy 1780-ban a zeleméri földek újra osztása elha-tározatott, a mely ujja osztás 1781-ben fog-a-natosított is: ugy-nez évben reude tetett a Nagy- és Kis-Zeleméren Jenei Zsigmondnak föld adatni.

1788-ban a Zeleméren az 1781-iki status helyreállított, mert a régi törzsökös lako-soknak rövidsége volt, hogy abban új és ke-vés terhet viselő egyének is részesülnek. — Valjon kell-e ennél ékezen szölsőbb és kifogá-solhatlanabb bizonyíték arra nézve, hogy a Kis- és Nagy-Zelemér a város tulajdona volt, — mint ilyen osztatott lehetőleg a törzsökös lakosoknak — vagyis a hajduknak nyilason-ként ?

A testületi birtokból így keletkezett az egyéni szabad hajdu birtok, ép ugy mint a Kallóért cserélt és részben vett határterületen.

A mi már a Videt illeti, erre nézve nem csak kétségtelen, hogy az a város tulajdona, tehát testületi birtok volt, hanem az is, hogy a hajduság a Videt Bocskay egyenes adomá-nyából nyerte.

Dr. Pápay ur ismertetvén Bocskay feje-delem 1605-iki adomány-levélét, kifejezte a Videt belőle, oly csekélynek tartván azon ér-tékes határreszt, hogy elegendőnek vélte azt egy stb-vel helyettesíteni.

Ánde egy történeti közokmányból csak egy szót is kihagyni lehetetlen a nélkül, hogy az embernek az elevenére ne tapintsanak, mi-ért is óhajtanó lenne, hogy a jövőben az ily közokiratok közlésénél óvatossában járjon el, nehogy a rövidített cselvatoságának legkisebb gyanuját is magára vonja. — A Vid tehát Bocskay fejedelemtől eredő adományi jóságá a hajduságnak, a mi mellett bizonyít egyeb-iránt azon eltagadhatatlan tény, hogy a Vid-del határos városokban települt csoportja a hajduságnak, osztóztván rajta — van Vidje nemcsak Hajdu-Bőszörménynek, hanem Had-háznak és H. Nánásnak is.

A Vidi föld 1794-ben a 220-ik számú jegyzőkönyvi cikkkel ujra osztatni határozat-tott; minthogy pedig Richter földmérő a mérést hibásan vitte véghez, felszólított, hogy az általa felvett 200 frtért ígérte szer-int vigye véghez helyesen.

Ugyan ez évben Pap Jánostól és István-tól egy nyilas Vidi föld, mely nekik Varga György város gazdásága idejében 1780-ban 15 vonás forintért használatra adatott, — vissza foglaltatott. Es is, és pedig adományo-zási jog címen — ép ugy mint a Kallóért cserélt határreszek — eredetileg testületi va-gyon volt, mely a hajdu családok közt a vá-ros által nyilasonként kiosztatott.

Ezek után nagymérvű elfoglaltság kell ahoz, hogy még azt erősítse valaki, hogy H-Bőszörmény város határának felsorolt ré-szein levő egyéni birtokok között az illető birtokok névpontjából azok eredetere és jogi természetere nézve különbség létezik. Minden a város volt, s az egyéni birtok eredetét a városból, a városból vette.

Mielőtt az eddig konstalt ténykörül-ményekből levonnám a természetes követkeste-téseket, meg kell hogy emlékezzem arról is, hogy a hajduság mily állást foglalt el az or-szág lakosok rendjében, s hogy mily jelentő-séggel bír dr. Pápay ur azon határozott állí-tása, hogy a hajdukat, mint ilyenek, országos nemsek voltak.

Hogy Bocskay fejedelmnek cselja volt vitéz hajdukat országos nemesi rangra emelni, s őket minden nemesi kiváltságok részesevé tenni, az kétségtelen; az is tudva van, hogy a Hajduság minden lehető elkövetett arra nézve, hogy adományi javai biztosíttassanak, és az országos nemsek rendjébe felvettessenek.

Nem foglalkozhatom azon harmadfél szá-zados küzdelem folyásának részleteivel, mely az említett cselokárt részben sikertelenül ki-fejtetett, elég lesz rámutatni az eredményre, a mely abban határozódik, hogy: a hajdu adományozott javaik, és vagyon jogaik birto-kában és élvezetében számtalanszor megerősítettek, és így megmaradtak; országos ne-mesek gyanánt azonban el nem ismertének.

Minthogy azonban, egy rajtuk kívül álló, s fisikai személyt képező földes ur hatóságá-nak alá vetve nem lettek, a föld, melyen lak-tak és éltek, jobbágyi szolgáltatások és terhel-tetések nélkül való volt, a privilegiált szabad hajdukat sem a nemsek, sem a jobbágyok pol-gári rendjéhez nem tartoztak, hanem egy kü-lönös rendet képeztek, mely a kettő közt fog-lal helyet.

Dr. Wenczel jogtudós munkájából vett idézésemben világosan kiemeltem, hogy a hajdukat országos nemeseknek az ország által sohasem ismertettek el, miért is egyéb te-kintélyekre ezuttal nem is hivatkozva, meg-elégzem azzal, hogy bizonyításem saját in-tézkedéseikből, miszerint a hajdukat, továbbá azon hajdukat, kik egyszersmind nemsek is voltak, végül a beköltözött nemsek között az éles különbség a város népe szemében is ki-fejlett, mert a nemes hajdukat, és beköltözött nemesek magukat az ilyetén rendi minőségük-nél fogva a közzolgálatok terhe alól kivonni meg-ismerlették, a mi miatt nagyon termésse-

tesen a háborodás... K... lum 144... nemes h... hogy ha... viselése... közszolg... Tek. ne... dotta, ho... tokát eln... latért 3... tessenek... Fel... Dr. Pápay... 18-ikán... jegyzőkö... hogy az... lóságát... töről ne... érvél a... sérelmeit... mességét... ezen sére... lánczolat... szakított... Ha... birtok v... ben lehe... A... szörmény... ö r ö k... szigcsor... (alatt) ré... és nagy... melyek... kai volta... részint k... legnagyobb... alakult á... kánt köv... határnak... a mai ne... peznek a... Es... hold kite... hold kite... mási leg... nevezett... rületek, a... tetés al... hold Bag... rébsári f... a minteg... 1848. elő... városba... kifejleszt... épített lev... nem felel... A v... ban mind... legeltetés... detben m... valami tö... de a váro... alatt, és a... sektől be... tatást ké... mennyé... némelyek... hogy a P... legelő a... a bár tö... használat... keret ver... lve a va... nyugalom... berekből... azon meg... kül is elég... met huny... Ez t... előtt a k... ismeretlen... után az a... azonban b... ritül a ké... dekek és... egyenlité... melyek ca... a réti ö... lóbeli ter... is a közb... dig a fény... donában... ket, város... arány tárg... hanem a... hii ámitá... tásnak, ho... pedig kü... teltek kü... kik birtok... tették, els... kait oled... ségbeliek

